

„Szívvel, lélekkel és ésszel”^[1]

Volt államvédelmi beosztottak levele Kádár Jánoshoz 1956 decemberében

„Eltvársaink döntő többsége október 23-tól kezdve végig részt vett az ellenforradalom elleni harcban. [...] nem akadt olyan „ávós” család, amelyet az ellenforradalmárok ne kutattak volna fel. Állományunk nagy többsége november 4 óta is éjjel-nappal harcol az ellenforradalom nyílt és titkos erőinek megsemmisítéséért, a szocialista demokráciáért és a proletárdiktatúráért. Mindezek ellenére sokan köztük még mindig törvényt kívülről állónak érzik magukat, félténiük kell családtagjaik életét és otthonaik biztonságát, és állandó támadásoknak vannak kitéve.”

Bevezetés

1956 decemberének közepén korábbi államvédelmi beosztottak - a teljes terjedelmében most először közreadott - levélben fordultak az új hatalom első emberéhez, Kádár Jánoshoz. A levél születésének elsődleges indokai szervezetük, az 1953 óta ilyen névvel ugyan önállóan már nem létező, de a közvélemény által és a hivatali zsargonban is ezen a néven ismert Államvédelmi Hatóság megszűntetése körüli bizonytalanság, az állomány további biztonságának rendezetlensége szolgált.

Az 1956-os forradalom átmenetileg elsöpörte a Rákosi-korszak jelképének is tekinthető Államvédelmi Hatóságot. A hírhedt államvédelmi apparátus jogi megszűntetésére azonban - a történelem furcsa fintoraként - csak a Kádár-kormány idején került sor. Az 1956 októberét követő újabb "felosztás" szövevényes történetjének [részletes ismertetésére](#) itt nem térünk ki. (Erre vonatkozóan bővebben lásd a szerző *A megszűntetve megőrzött Államvédelmi Hatóság című tanulmányát*. In *Államvédelem a Rákosi-korszakban*. Tanulmányok és dokumentumok a politikai rendőrség második világháború utáni tevékenységéről. Szerk. Gyarmati György Bp., 2000, Történeti Hivatal, 211-237. o.), csak a közzétett forrás születési körülményeinek bemutatásához szükséges legfontosabb intézkedéseket idézzük fel.

A szovjet hadsereg által hatalomba emelt Kádár-kormány első, 1956. november 7-i ülésén határozott - az újjászerveződő és a szovjetek oldalán tevékenykedő (!) - államvédelmi alakulatok megszűntetéséről. A határozat alapján a kormány fegyveres erők és közbiztonsági ügyek vezetésével megbízott tagjaként Münnich Ferenc rendeletben is megerősítette a szervezet felosztását. A jogszabály kihirdetéséről és végrehajtásáról az Országos Rendőrkapitányság gondoskodott. Ez eltérő módon ugyan, de november 14-ig a Belügyminisztérium fővárosi és összes vidéki főosztályán megtörtént. A minisztériumon belül, a nyilvánosság kizárásával hajtották végre ezeket az intézkedéseket. Kádár, Münnich és Pöcze Tibor, a rendőrséget irányító belügyminiszter helyettes a sajtóban azonban többször is nyilatkozott a szerv megszűntetéséről, sőt az utóbbi - állítólag - még az állománynak a rendőrség épületeiből történő kitiltásáról is.

A felosztás elrendelése az országban tartózkodó szovjet katonai és állambiztonsági vezetők éles reakcióját váltotta ki, a végrehajtása során november második felére pedig bebizonyosodott, hogy a saját fegyveres erő létrehozásán fáradozó új hatalom épp egyetlen lehetséges belső fegyveres támaszától fosztotta meg önmagát. Így nem meglepő, hogy az MSZMP Ideiglenes Intéző Bizottságának november 21-i ülése éles fordulatot hozott az egykori államvédelmi alkalmazottak korábbi megtételében. A testület tagjai egyetértésre jutottak a párt mellett "tűzön vízen át" kiálló volt államvédelmisek további felhasználásának szükségességében. Ennek szervezeti keretétől elsődlegesen a karhatalmat jelölték meg, de a rendőrségen belül szerveződő ÁVH jogutód szervezet, a Politikai Nyomozó Főosztály állománya is a soraikból kerülhetett ki. A politikai testület ülése után a kormány elnökhelyettese és a legfőbb ügyész 1956. november 27-én együttes rendeletet adott ki a volt államvédelmi szervek beosztottainak elbocsátásáról és tevékenységük felülvizsgálatáról, amellyel a felülvizsgált és igazolt volt államvédelmi beosztottak számára "tabula rasa"-t teremtettek, így azok bárhol alkalmazhatóvá váltak.

A közzétett dokumentum az utóbbi jogszabály végrehajtása idején született. A közlés alapjául szolgáló szöveg írójéppel írt, eredetileg öt oldalas irat indigós másodlat. Keltezés és aláírás nélkül készült, ezért pontos keletkezés idejét nem ismerjük, azonban tartalmi utalásai alapján - "csak most, hat hét után szervezzük meg azt az állományt, amelyet november 4. után kellett volna" - december közepére, második felére tehető.

A levél szerzői névtelenségbe burkolóznak. A szövegbeli utalások alapján csak annyi derül ki, hogy az irat a "politikai nyomozó testület", azaz a Politikai Nyomozó Főosztály "MSZMP tagsága" illetve "pártszervezetei" nevében készült. A szerzők 1953 előtt is az állomány soraiba tartoztak, vagyis az önálló Államvédelmi Hatóságnál is szolgáltak, s a "szakma" tényleges képviselőinek tekintik magukat. Megvetéssel írnak az 1953-as változásokról, vagyis Péter Gábor letartóztatása után az egységes Belügyminisztériumba visszatagolt hatóság élére helyezett új vezetőikről, akik szakképzettségükön túl a "nehéz időkben" cserben is hagyták őket.

A levél címzettje az új hatalom első számú vezetője. Kádár Jánoshoz a levél készítői elsősorban mint politikai vezetőkhöz, pártjuk vezetőjéhez fordulnak, azonban a kormányzati intézkedések felelősségével minduntalan előbukkannak a kormányfőnek szülő - hol nyílt, hol rejtett - bírálatok, tanácsok, ajánlatok is. A korszak "erős emberének", s nem közvetlen felelőseiknek írt levél taktikusságra vall, s egyben indokál szolgálhat Kádár János "pártvonalon" történt megkeresésének: készítői egy fegyveres testület beosztottjaként, csak a hivatali út megkerülésével, "függetlenséget" elkövetve írhattak volna levelet közvetlenül a miniszterelnöknek. A kiszámíthatatlan következmények miatt még így is ragaszkodtak névtelenségükhöz. A levélnek a címzethez érkezéséről, s a másodlat belügyminiszteri titkárságra kerüléséről, azaz az irat történetéről nem állnak rendelkezésünkre adatok.

A dokumentum jelzett "hiányosságai" kétséget ébreszthetnek a hitelességét illetően, ezért fontos bemutatnunk azokat az ismérveket is, amelyek autenticussága mellett szólnak. Ezek közül az első a kézzel rávezetett nyilvántartási szám. 1957-ben az iktatószám előtti "G" megkülönböztető betűjelzést a Politikai Nyomozó Főosztály helyettes vezetőjének, G. József alezredesnek a titkárságán alkalmazták. A valamilyen ok folytán 1957-ben újra elővett iratnak a Politikai Nyomozó Főosztály utólag adott iktatószámot, amelyet kézzel írtak rá, majd továbbították a belügyminiszter titkársága részére, amelynek iratai között - kísérőlevél és egyéb intézkedésre utaló feljegyzés nélkül - napjainkig megőrződött. Névtelensége - a már említettekhez túl - szintén inkább hitelességének groteszk bizonyítéka. Az 1956-os forradalmat követő átmeneti időszak, a néhány hónapig tartó bizonytalan politikai és hatalmi helyzet kedvezett ennek a "műfajnak", a korszak a névtelen levelek születésének - a döntéshozó központok regisztratúráiban jól megfigyelhető - fénykora. Döntő érvként az irat hitelessége mellett szól, hogy tartalmilag a szöveg nagyon szoros kapcsolatot mutat az 1956. november-decemberi nap eseményekkel, szinte az azokra adott közvetlen reflexiónak tekinthető.

Jelen dolgozatnak nem célja a levél tartalmának részletes vizsgálata. Úgy gondoljuk, ehhez a szervezetről megjelent kiterjedt memoár- és szakirodalom kellő ismeretanyagot szolgáltathat az érdeklődő olvasó számára, ezért mindössze néhány, az irat forrásértékét bizonyító, figyelemfelkeltő gondolatot ragadnánk ki az abban leírtakból.

A levél a kádári hatalom szolgálatába lépett volt ávéhások hűségnyilatkozatának tekinthető. A bevezetésében és befejezésében, a levelet mintegy keretbe foglalva, egyértelműen hűségükről biztosítják az új "gazdát": szívüket, lelküket és eszüket felajánlva az irányítása alatt álló párt és kormány támogatására és segítésére a "társadalmi és kulturális életben való térfoglalásban".

A levél első részében jelen helyzetük okaként a volt ÁVH szerepének tisztázatlanságát meghatározva, a szervezet múltbeli és "ellenforradalom" alatti szerepét kívánják tisztázni.

Visszatekintésüket egy sommás kijelentéssel kezdik: "Az államvédelmi szerv 1945-től fogva a proletárdiktatúra szerve volt." A dolog mikéntjére, az 1945-ös demokratikus államrendezkedési kísérlet eleve kudarcra ítéltségére a levél egy későbbi utalása szolgálhat közvetett magyarázattal: "az év. szervek 1953 óta több súlyos jelzést hoztak az ellenség taktikájára vonatkozóan. Az egyik amerikai dokumentumra, amely szerint a párton belüli ellentétekre kell építeni, maga Vorosilov elvtárs írta rá: fontos!". Az 1953-ban (is) instrukciókat adó, akkor a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa elnöki tisztét betöltő Vorosilov 1945-ben a Szövetséges Ellenőrző Bizottság vezetőjeként tevékenykedett Magyarországon.

A levél írói a koncepciók perekről teljes egészében az MDP vezetőire hátrítják a felelőséget, akik - szerintük - mindössze néhány tucat embert használtak fel céljaik érdekében. Ezek "aljas" tevékenységének "káros és bűnös" általánosítása eredményezte a proletárdiktatúra fegyveres szervének tönkretételét. Az általánosítás az

MDP régi vezetőségéből indult ki, "amely saját felelőssége és bünei elkenése végett 1953 óta fokozatosan koncként dobta oda az év. szerveket". A levélírók szerint az állomány az MDP vezetőségétől a szélsőjobboldalig terjedő "ÁVH ellenes egységfront" ellenére is előre jelezte az "ellenforradalmat", amellyel legdicsőbb fegyvertényét végrehajtva, ingadozás nélkül szembe is szállt.

A múlt sérelmeinek felidézése közben eljutnak a jelenéhez, amelyek már a levél címzettjének szóló bírálatnak is tekinthetők. A november 4-e utáni feloszlást a korábbinál is károsabbnak ítélték, mert "a súlyos időben a központi főosztályok, többnyire vezetőikkel az élükön, zömükben együtt tudtak harcolni." Az ezt követő felülvizsgálatot rendkívül sértőnek tartják, mivel "Magyarországon eddig csak a fasiszta szervezeteket vonták kollektív felelősség alá". Egyértelmű állásfoglalást kérnek a pártvezetőtől: ha a kormány belső fegyveres támaszaként a karhatalomban és az új politikai nyomozó testületben szükség van a szolgálataikra, akkor szüntessék meg a velük szemben tanúsított kettős magatartást, mely szerint "kívülről támadnak, belülről pedig dicsérik."

A levél további - jelenleg és jövővel foglalkozó - részei már a hűségükért benyújtott számlát is tartalmazzák: az "ellenforradalom" megsemmisítéséhez sem az új tervezett létszámot, sem az operatív technikát nem tartják kielégítőnek. Új vezetőiket maguk közül akarják, egyedül a főosztályvezetőt és helyetteseit fogadják el "politikai személyeknek". Szót emelnek a korábbi államvédelmi szervezetbe tartozott karhatalmi tisztek rendőrségi karhatalmi újra alkalmazása mellett, s az "ellenforradalmárokat" védő ügyészek eltávolításáért is.

A levél címzethez érkezéséről, fogadtatásáról és következményeiről, miként arról már szoltunk, nem rendelkezünk információkkal. Mindenesetre a Belügyminisztériumban 1956. december 28-án tartott országos vezetői értekezleten Tömpé István, a belügyminiszter első helyettese az ÁVH harcosainak fokozott megbecsülésére hívta fel a belügyi vezetés figyelmét. Ez tekinthető az 1956. november 21-e utáni politikai irányvonal képviselője mellett a levélben írtak - közvetett vagy közvetlen - hatásának is, miként az is, hogy a felülvizsgálat elkeresztelt szerencséműveletéről készült 1957. január 16-i tájékoztató jelentés szerint az igazoló bizottságok 4986 államvédelmisből mindössze 15 főt nem találtak igazolhatónak.

* * *

A szövegközlés során (a kapcsolódó szövegek esetében is) az alábbi elvek szerint jártunk el. Az eredeti szövegekben kézzel írt utólagos feljegyzéseknél kurzíválást alkalmaztunk. A ritkítással és aláhúzással jelölt kiemeléseket félkövérrel szedtük. A forrásokat mai helyesírással közöljük. A közreadó általi, nyelvi értelmezést segítő kiegészítéseket, illetve nagyobb nyelvi hibákra történő utalásokat (pl. hibás egyeztetés) szögletes zárójelk között szerepeltetjük. Az előforduló rövidítéseket nem oldottuk fel, jelentésüket az alábbiakban közöljük.

áv.: államvédelmi
ÁVH: Államvédelmi Hatóság
BKH: belső karhatalom
KEB: Központi Ellenőrző Bizottság
KEOKH: Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hivatal
MDP Magyar Dolgozók Pártja
PB: Politikai Bizottság

Források

Levél

G-1515/57

Kedves Kádár Elvtárs!

Azt hisszük, nem kell külön kijelentenünk, hogy a politikai nyomozó testület - amely döntő többségében volt ÁVH-s beosztottakból áll - szívvel, lélekkel és ésszel az MSZMP, valamint Kádár elvtárs kormánya és ezek célkitűzései mögött áll.

De állományunk majdnem egészét különböző elvi, szervezeti és gyakorlati problémák nyugtalanítják, amelyek akadályoznak bennünket abban, hogy teljes erővel küzdhessünk. Ez az oka annak, hogy MSZMP tagságunk arra kéri Kádár elvtársat: hallgassa meg problémáinkat.

Eltvársaink döntő többsége október 23-tól kezdve végig részt vett az ellenforradalom elleni harcban /: sőt már október 23-án éjjel ellentámadásba akartunk átmenni, amit az MDP PB nem engedélyezett /: E harcok során több száz halottunk és sebesültünk volt, nem akadt olyan "ávós" család, amelyet az ellenforradalmárok ne kutattak volna fel. Állományunk nagy többsége november 4 óta is éjjel-nappal harcol az ellenforradalom nyílt és titkos erőinek megsemmisítéséért, a szocialista demokráciáért és a proletárdiktatúráért. Mindezek ellenére sokan közöttük még mindig törvénytelen kívül állónak érzik magukat, félteniük kell családtagjaik életét és otthonaik biztonságát, és állandó támadásoknak vannak kitéve.

E helyzet egyik fő oka szerintünk az, hogy a volt ÁVH szerepe nincs kellően tisztázva sem a párt, sem a becsületes dolgozók felé. A történelmi hűség, lelkiismeretünk, de a jelenlegi nemzetközi helyzet is megkívánja most, hogy ezt a kérdést végérvényesen tisztázzuk és megvethessük egy végre szilárd, jól megszervezett állambiztonsági szerv alapját.

Az ÁVH szerepe a múltban és az ellenforradalom alatt

Az államvédelmi szerv 1945-től fogva a proletárdiktatúra szerve volt. Főcsoportjai ennek megfelelően először a nyílt fasiszta erők, majd 1949-től kezdve végig a kapitalista restauráció külső és belső erői ellen irányultak. /: A főcsoportok fenti irányát számtalan alapdokumentum igazolja.:/ Ebben a harcban vett részt az operatív tiszti állomány több ezer nyomozója, akiknek munkája a hírszerzés, kémelhárítás, belső reakció és szabotázs elhárítás, s az ezen munkák során realizált ügyek vizsgálata volt.

Ugyanakkor az MDP egyes vezetői néhány tucat embert felhasználtak arra, hogy - részünkről a legteljesebb mértékben elítélt - hamis pereket vezessenek le. Ezeket az ügyeket azonban **minden** egyes esetben az MDP PB tagjai személyesen irányították, az ügyekben előzetesen operatív nyomozás nem folyt és a koncepciókat **minden** esetben kívülről kaptuk. A közismert ügyeken kívül még az MDP KEB is adott ilyen ügyet, amely feltehetően Szucs ezredes csoportját használhatta fel adatok megszerzésére. Ezek az ügyek azonban titkosak voltak az egész év. állománnyal szemben is [!].

Elismerjük, hogy az év. szerv fedése alatt lefolytatott törvénytelen ügyek súlyos kárt okoztak a nemzetközi munkásmozgalomnak és hazánknak, de - amint azt az események beigazolták, káros és bunós általánosítás volt ezt az aljas tevékenységet az ÁVH fővonalaként megjelölni, s ennek hatásaként a proletárdiktatúra fegyveres szervét tönkretenni.

Honnan indult ki ez az általánosítás? 1./ Az MDP régi vezetősége saját felelőssége és bunei elkenése végett 1953 óta fokozatosan koncként dobta oda az év. szerveket, amikor rájuk fogta pl. a Rajk ügyet, az erőszakos tagosításokat, egyes emberek megfélemlítését, stb. 2./ A rehabilitált elvtársak maguk sem ismerték az év. szervek működését és kizárólag saját ügyükön át tudtak szubjektív véleményt alkotni. Ezek az elvtársak csak az állomány jelentéktelen töredékét ismerték és fogalmuk sem volt arról, hogy valójában kicsoda ügyük igazi mozgatója. 3./ A rehabilitálás elhúzódnása és a velük párhuzamosan adott egyéb amnesztiák azt a látszatot keltették, hogy az ellenforradalmárok elleni ügyek is igazságtalanok voltak. Ezt a helyzetet felhasználták a külső és belső ellenforradalmi erők, és az MDP vezetőségétől kezdődő, a pártaktíva nagy részén [át] a szélsőjobboldalig terjedő ÁVH ellenes egységfrontot teremtettek az ÁVH-val szemben.

Végül is kialakult egy olyan helyzet - amely a legsúlyosabb volt részünkre! -, hogy az év. apparátus beosztottai szembekerültek saját pártjukkal és a dolgozókkal! Olyan elkeseredett hangulatnak kellett kialakulnia köztünk, hogy "megvédjük pártunkat a pártunk ellen!"

Ez a helyzet annak ellenére alakult ki, hogy 1953 óta folyamatosan eltávolították a koncepciók ügyekben résztvevőket, s a párt több száz új elvtársat küldött az év. szervekhez. Emellett az év. szerveken belül kialakult egy folyamat, amely elszörnyedten ítélte el a kisebbség tevékenységét, új irányt kapott az operatív munka sok folyamata és teljes mértékben helyreállt a törvényesség.

Ugyanakkor az év. szervek 1953 óta több súlyos jelzést hoztak az ellenség taktikájára vonatkozóan. Az egyik amerikai dokumentumra, amely szerint a párton belüli ellentétekre kell építeni, maga Vorosilov elvtárs írta rá: fontos! Más dokumentumok bizonyították, hogy az imperialisták a népi demokráciák elleni támadásaikat az év. szervek elleni támadással fogják kezdeni, mert szerintük ezzel lehet leghatásosabban összetörni e rendszereket. Jelzéseket adtunk Nagy Imre és Boldizsár Iván köréből, amelyek szerint örülnének egy itthoni Poznannak stb. Az MDP vezetősége azonban bizalmatlanul fogadta a törvényesség alapján álló év. szervek adatait. 1956-ban megtiltották az írók, újságírók, egyetemisták és általában a "demokratikus ellenzék" elleni munkát. A párttag ügynökséget és informátorokat ki kellett zárni a munkából, és végül már csak miniszteri engedéllyel lehetett a /: 800000 főnyi! /: párttagság egy-egy tagja ellen ügynöki bizalmas nyomozást indítani. Ennek ellenére is a legutóbbi időben több jelzést adtunk a bekövetkezett eseményekre vonatkozóan.

Ilyen előzmények után következett be az előre jelzett ellenforradalom, amelyben az MDP szétesett, de még utolsó pillanataiban sem merte **ránk** támaszkodva megkísérelni az ellentámadást. Úgy hisszük, hogy az ÁVH állományának legdicsőbb fegyvertényei közé tartozik, hogy ingadozás nélkül felismerte a helyzetet és szembeszállt az ellenforradalommal, először egyedül, majd a Szovjetunió oldalán. /: Igaz, hogy rettentően fájlaljuk, hogy idáig kellett jutnunk. :/

November 4-e megteremtette a lehetőségét annak, hogy helyreállítsuk a proletárdiktatúrát. De miközben állományunk még harcolt, folytatódott az év. szervek dezorganizálása. Amíg a súlyos időben a központi főosztályok, többnyire vezetőikkel az élükön, zömükben együtt tudtak harcolni, november 4. után ezt az állományt megint felosztatták. E szervezeti dezorganizálás mellett gyakoriak voltak a sajtó és a rádió támadásai, amelyek úgyszólván az utóbbi napokig folytak. Emellett felülvizsgálaton kell átesnünk, amit elvileg igazságtalannak tartunk, hiszen Magyarországon eddig csak a fasiszta szervezeteket vonták kollektív felelősség alá!

Véleményünk szerint a velünk kapcsolatban vázoltakra azért kerülhetett sor, mert az ÁVH szerepe hamisan, az imperialisták intencióinak megfelelően voltak [] beállítva, úgy a párttagság, mint a becsületes dolgozók előtt.

A legújabb támadások ezen túlmenően onnan erednek, hogy az ellenforradalom tisztában van azzal, hogy úgy a politikai nyomozó testület, mint a karhatalom nagy része volt "ávósokból" áll. Az ezek elleni uszítás pedig valójában a kormány fegyveres támaszát akarja lejártni, elszigetelni a tömegektől. De nem szabad megengednünk azt, hogy az ellenség ezt [a] már egyszer sikeresen felhasznált módszerét újra fel tudja használni.

Kérjük Kádár elvtársat és az MSZMP Intéző Bizottságát, hogy egyértelműen foglaljanak állást az ÁVH-t illetően. Szunjön meg a velünk kapcsolatos kettősség, amely szerint kívülről támadnak, belülről pedig dicsérnek. Ezért úgy véljük, hogy az állásfoglalást ismertessék a pártaktívák előtt. Ezzel akarjuk elérni azt, hogy a jövőben az év. szervek valóban támaszkodhassanak a becsületes dolgozókra, és viszont ők is a proletárdiktatúra és a rend védelmezőit lássák bennünk.

Az államvédelem jelenlegi és jövőbeni szerepe

Tisztában vagyunk azzal, hogy népi demokráciánk jelenlegi helyzete határokat szab meg a fegyveres erők fejlesztése vonalán. Személyünkkel kapcsolatban sem kívánunk kiváltságos helyzetet elérni más dolgozókkal szemben, de rá kell mutatnunk arra, hogy

- a. az ellenforradalmat nem semmisítettük meg, hanem az nagy részt **szervezetten** a föld alá vonult. Ezeknek az erőknek ma nagyobb lehetőségei vannak szervezeti, technikai és fegyveres ellátás terén, mint az elmúlt 12 évben bármikor.
- b. Az imperialista hatalmak - a jelenlegi nemzetközi helyzetben, az általuk eddig tapasztalt lehetőségek alapján - mindent meg fognak tenni úgy hazánkban, mint a többi népi demokráciákban egy újabb ellenforradalom kibontására. Nyilvánvalóan már meg is kezdték erőfeszítéseiket ennek érdekében.

Ilyen körülmények között az év. szerveknek november 4. után történt újabb felosztása helytelen volt. A megmaradt kis egység képtelen volt eredményesen dolgozni, és csak most, hat hét után szervezzük meg azt az állományt, amelyet november 4. után kellett volna felállítani. A jövőre vonatkozóan - a mostani helyzetben - azonban a jelenleg tervezett létszám sem látszik kielégítőnek. Emellett figyelembe kell venni azt is, hogy az imperialisták fejlett technikával dolgoznak és azt nem lehet pusztán lelkesedéssel pótolni.

Véleményünk szerint már most meg kell kezdeni egy végleges államvédelmi szerv megtervezését, amely kiküszöbölné a régi év. szervek megosztottságát és országos méretben egy kézben összpontosítaná a felderítő és elhárító munkát, biztosítaná a megfelelő létszámot és az anyagi-technikai ellátottságot. A tervet ne egy-két ember, hanem egy szakemberekből álló bizottság állítsa össze. Ennek érdekében helyes volna tapasztalatcserét folytatni a baráti országokkal.

A vezetés kérdése

Az év. szervek jövőjének kérdése felveti a vezetés kérdését is. Az 1953 óta hozzánk küldött vezetőknek nem volt kellő szakképzettsége, de emellett a legnehezebb időkben cserbenhagytak bennünket. Úgy véljük, hogy jó vezető csak az lehet, aki az operatív munkát alulról kezdte. Ezért azt kérjük, hogy a legfelsőbb vezetői beosztásoktól eltekintve csak képzett káderek legyenek vezetők. /: A jelenlegi szervezet mellett eszerint csak a főosztályvezető és helyettesei lehetnek pusztán "politikai" személyek. / A mai helyzet egyébként feltétlenül megkívánja, hogy vezetőink alaposan ismerjék úgy az ellenség taktikáját, mint az operatív munka különböző fogásait, kombinációit stb.

E kérdéssel kapcsolatban felmerül az ún. kompromittáltak kérdése is. Nem kívánunk sem kompromittált vezetőket, sem beosztottakat, azonban nem is ismerjük ezt a listát! Emellett az a véleményünk, hogy jelenleg olyan személyeket is kompromittáltaknak tartanak, akik nem azok, mások pedig ki vannak onnan hagyva. Felelős elvtársak állítják, hogy a párt felé beadott ilyen listák hamisak! Ezért azt javasoljuk, hogy egy bizottság vizsgálja felül az ún. kompromittáltak névjegyzékét és hozzák nyilvánosságra a vizsgálatuk eredményét. Ez egyébként sürgős kérdés, mert sok értékes vezető és beosztott van a munkától jelenleg kizárt elvtársak közül [] /: pl. Rajnai, Radványi, Kucsera, Konrád stb. elvtársak ./

Karhatalom kérdése

A rend helyreállításához elengedhetetlenül fontos karhatalom kérdésében sok a huzavona. A rendőri karhatalomnál pl. elutasítottak 120 volt BKH tisztet, akik éveken át karhatalmi munkát végeztek, holott véleményünk szerint a rendőri karhatalom parancsnoki tisztségeibe volt BKH parancsnokokat kell helyezni. Rendeletileg tisztázni kell a karhatalmi egységek hovatartozását és kellő fizetését is.

Ügyészség kérdése

Az ügyészség jelenlegi munkája nem segíti elő az ellenforradalom elleni harcot, inkább mentik őket. Nem kívánjuk tőlük a törvényesség megsértését, de a törvények erélyes használatát az ellenforradalmárokkal szemben: igen! Javasoljuk az ügyészség tagjait erélyesebb jogszakkal felváltani.

Az MSZMP operatívabb segítése

Úgy véljük, hogy komolyabb segítséget tudnánk adni az MSZMP-nek a párt-, társadalmi- és kulturális életben való térfoglalásban. Javasoljuk ezért, hogy az együttműködés lehetőségét részletesebben vitassuk meg megfelelő elvtársakkal.

Kádár elvtár meghívása

A politikai nyomozó testület pártszervezetei szeretnék, ha Kádár elvtárs megjelenne egy aktíván, mert senki sem tud bennünket annyira megnyugtatni és felvilágosítani, mint éppen ő.

BM KI (Belügyminisztérium Központi Irattár), Miniszteri titkárság iratai. 1957. évi szám nélküli irat. (267/a irattári sorszám.)

Jegyzőkönyv

Részlet az 1956. november 7-i kormányülés jegyzőkönyvéből

"Vidéken - ahol az élet normalizálódott - újra meg akarják szervezni az Államvédelmi Hatóságot. Ezt azonnal meg kell szüntetni. Ezekből minimális létszámot a rendőrség keretén belül egy osztályba szervezzenek be. Az ezzel kapcsolatos rendeletet Münnich elvtárs dolgozza ki."

MOL XIX-A-83-a. 160. doboz. (Magyar Országos Levéltár, Minisztertanácsi jegyzőkönyvek.)

A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány 5003/1956. /XI. 7./ B. M. számú rendelete egyes vidéki államvédelmi szervek visszaállításának betiltásáról

Egyes vidéki államvédelmi szervek visszaállításának megakadályozása érdekében a következőket rendelem el:

1. Tudomásomra jutott, hogy vidéken egyes helyeken visszaállítják az államvédelmi szervezetet. Minden ilyen intézkedés tilos és törvénytelen, miután a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány ezeket a szervezetet megszüntette.
2. Azoknak a feladatoknak az ellátásait [], amelyek az állam és a társadalom védelme érdekében szükségesek, a rendőrségen belül kell megszervezni, minden szervezeti megkülönböztetés és hatásköri elkülönítés nélkül.

3. Azokat az államvédelmi szerveket, amelyek a kormány tilalma ellenére felállítottak, haladéktalanul meg kell szüntetni.

Budapest, 1956. november 7.

Dr. Münnich Ferenc s. k.
miniszterelnök-helyettes,
a fegyveres erők főparancsnoka.

BM KI (Belügyminisztérium Központi Irattár) Országos Rendőr-főkapitányság iratai. 1956. évi szám nélküli iratok.

A Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány elnökhelyettesének és a Legfőbb Ügyésznek az 5004. számú együttes rendelete a volt államvédelmi szervek beosztottainak elbocsátásáról és eddigi tevékenységének felülvizsgálatáról

A Belügyminisztérium államvédelmi szerveivel és azok beosztottaival kapcsolatban az alábbiakat rendeljük el.

1.

1./ A megszüntetett államvédelmi szervek beosztottait a BM állományából az 1956. évi december hó 1. napjáig el kell bocsátani. [?]

4.

1./ Valamennyi volt államvédelmi állományú beosztott eddigi tevékenységét és magatartását felül kell vizsgálni. [?]

3./ A felülvizsgálat célja annak a megállapítása, ahogyan volt államvédelmi állományú beosztott részese volt-e a megszüntetett államvédelmi szervek által elkövetett törvénytelenéseknek /hamis vallomások kikényszerítése, hamis bizonyítékok készítése, eljárások indítása és kezdeményezése koholt vádak alapján, törvénytelen fogva tartás, bántalmazás, alaptalan korlátozó intézkedések - ref. internálás, kitiltás - kezdeményezése, törvénytelen fegyverhasználat, a hivatali hatalommal való visszaélés egyéb esetei és más buncselekmények/.

5.

1./ A felülvizsgálat lefolytatására a rendőrség központi és területi szerveinél három tagú bizottságokat kell létrehozni. A bizottság elnöke: a megyei /budapesti/ rendőrfőkapitányság vezetője, tagjai: a Legfőbb Ügyész által kijelölt ügyész és a megyei /budapesti/ tanács végrehajtó bizottságának megbízottja.

2./ A Belügyminisztérium központi szerveinél szolgálatot teljesített volt államvédelmi állományú beosztottak felülvizsgálatára tíz bizottságot kell alakítani. [?] A központi szerveknél szolgálatot teljesített volt áll. állományú beosztottak felülvizsgálatára szervezett bizottságok elnökeinek és tagjainak kijelölésére külön rendelkezem. [?]

4./ [?] A felülvizsgálatot az alábbi elvek szerint kell lefolytatni:

a/ A felülvizsgálat alá vont volt áll. állományú beosztott eddigi tevékenységére és magatartására vonatkozó adatokat össze kell gyűjteni. Ennek érdekében a helyi sajtóban értesíteni kell a lakosságot az államvédelmi beosztottak tevékenységének felülvizsgálatáról és fel kell hívni mindazokat, akik a volt államvédelmi beosztottak tevékenységével kapcsolatban adatokat tudnak szolgáltatni, hogy meghatározott időpontig /tíz napon belül/ írásban közöljék a bizottságokkal,

b/ A bejelentéseket és egyébként rendelkezésre álló adatokat a bizottság megtárgyalja és a tárgyalásról jegyzőkönyvet vesz fel. A tárgyalás során a bizottság köteles meghallgatni a felülvizsgálat alá vont beosztottakat és szükség szerint részletesen meghallgatja mindazokat, akik a beosztott eddigi tevékenységére vonatkozóan bejelentést tettek.

7.

1./ A bizottságok a felülvizsgálat eredményétől függően törvénytelenések elkövetése esetén a volt államvédelmi beosztott ellen büntető eljárás megindítására tesznek javaslatot a Legfőbb ügyésznek, illetőleg, ha nem volt részese a törvénytelenések elkövetésének, határozatot hoznak a volt államvédelmi beosztott igazolásáról.

2./ A határozatot a bizottság elnöke és tagjai írják alá. Az igazolásról szóló határozat egy példányát a felülvizsgált államvédelmi beosztottnak át kell adni.

3./ Az igazolás alapján a volt államvédelmi beosztott bármely állami és társadalmi szervnél, illetve vállalatnál alkalmazható.

8.

A felülvizsgálatot a Belügyminisztérium központi szerveinél 1957. február 1-ig, a megyei /budapesti/ kapitányságokon 1956. december 31-ig be kell fejezni.

9.

1./ A jelen rendelet alkalmazása szempontjából a megszüntetett államvédelmi szervek beosztottjainak kell tekinteni az államvédelmi nyomozó, vizsgáló és kíséző szerveknél, a KEOKH-Ütlevél Osztályon, a kormányőrségnél szolgálatot teljesítőket, valamint a Belső Karhatalom hivatásos és továbbszolgáló állományát.

2./ A határőrségre, mint nem államvédelmi szerve a jelen rendelet hatálya nem terjed ki.

10.

A jelen rendelet végrehajtásáról az Országos Rendőrfőkapitányság vezetője gondoskodik.

Budapest, 1956. november hó 27.

Dr. Szénási Géza s. k.
Legfőbb Ügyész

Dr. Münnich Ferenc s. k.
a Fegyveres Erők Minisztere

BM KI (Belügyminisztérium Központi Irattár), Parancsgyűjtemény, 41. doboz.

Részletek Tömpe Istvánnak, a belügyminiszter első helyettesének a Belügyminisztérium 1956. december 28-i országos vezetői értekezletén elhangzott tájékoztatójából

"Az egységes rendőrséget meg kell szervezni és nem csupán átszervezésről van szó, hanem újjászervezésről. Tény az is, és ezért még jobban meg kell becsülni az ÁVH harcosait, hogy egyetlen egy egység állott bátran a harcokban végig, és ez az ÁVH volt, valamint a határőrség egyes szervei. Az általános hibákon túl elsősorban a vezetők magatartásán múlik, hogy szétesett a rendőrség. Nekünk elsősorban a vezetők személyét kell jól kiválogatni. [?] Az újjászervezés alapját a vezetők, tisztikar, fontos funkciók betöltése képezi. Ezt aszerint kell eldönteni, hogy október 23 és november 10 között az illető hol volt, mit csinált, milyen magatartást tanúsított. Ezek voltak a legnehezebb idők. Aki ott állt a proletár hatalom mellett és védte a hatalmunkat, bebizonyította, hogy hajlandó életét is áldozni az ügyért. Ezt senkinek nem felejtjük."

BM KI (Belügyminisztérium Központi Irattár), Országos vezetői értekezletek jegyzőkönyvei.

A volt Államvédelmi Hatóság tagjainak felülvizsgálata

TÁJÉKOZTATÓ JELENTÉS
Budapest, 1957. évi január hó 16.

Tárgy: a volt Államvédelmi Hatóság tagjainak felülvizsgálata.

Budapesten és az ország területén a Fegyveres Erők Minisztere és a Legfőbb Ügyész 5004/1956. számú közös utasítása alapján működő felülvizsgáló bizottságok 1957. január hó 8-ig

4986

volt Államvédelmi Hatóságnál szolgálatot teljesítő személy ügyét vizsgálták felül.

Az igazolási eljárás alá vont személyek megoszlása a következő:

3048 fő operatív állományú,
1923 fő vegyes állományú /irodai, BKH, futár, stb./.

A bizottságok leigazoltak és igazolási okmánnyal elláttak

4971

személyt.

A bizottságokhoz összesen 31 bejelentés érkezett. 29 bejelentésben különböző hivatali hatalommal való visszaéléssel vádolták az államvédelmi beosztottakat. A bizottságok minden bejelentést megvizsgáltak. A vizsgálatok eredményeként 15 személyt /Budapesten 11 főt, vidéken 4 főt/ nem találtak igazolhatónak, ezért részükre az igazolásról szóló okmányt nem adták ki.

A Pest Megyei Főkapitányságon működő bizottsághoz egy személy ügyében már az igazolást követően érkezett bejelentés. A bizottság a bejelentést - az utasításnak megfelelően - a Legfőbb Ügyészségnek küldte meg kivizsgálás végett.

Budapesten és vidéken összesen

1519

személy nem jelent meg a felülvizsgálást végző bizottságok előtt, annak ellenére, hogy községüket az igazolást végző bizottságok felszólították. Számosan vannak olyanok, akiket - tartózkodási helyük ismerete hiányában - a bizottságok kiértékelni nem tudtak.

A bizottságok vidéken munkájukat befejezettek tekintik. Ennek ellenére a mai napig csupán Nógrád, Szabolcs és Tolna megye terjesztette fel befejező jelentését.

G V
Garamvölgyi Vilmos r. ezredes
miniszterhelyettes

BM KI (Belügyminisztérium Központi Irattár), Országos Rendőr-főkapitányság iratai. 1957. évi szám nélküli iratok.

Címkék:

[ávós](#) ^[2]

[Kádár János](#) ^[3]

[ÁVH](#) ^[4]

[MDP](#) ^[5]

[MSZMP](#) ^[6]

[KEB](#) ^[7]

[belügyminisztérium](#) ^[8]

[Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány](#) ^[9]

[KEOKH](#) ^[10]

Kiadás: 2. évfolyam (2002) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/szivvel_lelekkel_es_esszel.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/szivvel_lelekkel_es_esszel.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/avos>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kadar-janos>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/avh>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mdp>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mszmp>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/keb>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/belugyminiszterium>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/magyar-forradalmi-munkas-paraszt-kormany-0>

[10] <https://www.archivnet.hu/cimkek/keokh>